

Павленко Ксенія Володимирівна

студентка III курсу

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

ІДЮСТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛІС ВОКЕР У РОМАНІ «КОЛІР ПУРПУРОВИЙ»

Еліс Вокер – відома американська письменниця, засновниця та основоположниця вуменізму – течії у феміністичних студіях, що представляє інтереси темношкірих жінок, здебільшого африканського походження. У її творах специфічним чином відбилися її самобутні філософські та ідеологічні погляди. Їхній вплив помітний не лише на смисловому, але й на формальному рівні.

З огляду на визначену тему, варто окреслити загальні риси світобачення Еліс Вокер. Письменниця заклала підґрунтя вуменізму, що поєднав у собі феміністичну, антирасистську, екокритичну та антикласистичну оптику, увібравши в себе релігійні уявлення африканського народу. На думку самої засновниці вуменізму, лише поборовши дискримінацію проти темношкірої жінки, людство може викорінити опресію як таку [1, с. 33], адже саме ця соціальна група відчуває на собі утиски відразу за расовою, гендерною та, найчастіше, класовою ознакою. Вуменізм як явище у літературі має ряд специфічних особливостей, таких як акціональність та тенденційність, оптимістичність [2], підвищена увага до природи та екологічних проблем, яскраво виражене теологічне спрямування та скерованість на боротьбу зі стереотипами. Акцент робиться як на висвітленні актуальних проблем, так і на репрезентації африканської етнічності в ширшому історичному контексті.

Еліс Вокер не лише описує життя свого народу, апелюючи до недосконалості суспільства, у якому доводиться жити. Вона вплітає особливості етнічного світобачення та побуту в текстологічну канву твору. Так, сама Вокер описує власний метод організації художнього матеріалу, як «crazy quilt» [3, с. 99-100], – ковдру, що виготовлялася з великої кількості

клаптиків тканини різної форми та зазвичай виконувала суто декоративну роль [4, с. 5]. Тексти авторки й справді нагадують чудернацьку клаптикову ковдру, склепану з розрізнених фрагментів, що, утім, поєднані сюжетно та ідейно й слугують спільній меті. Такі клаптикові ковдри є надзвичайно важливою частиною культури афроамериканок, адже їх створення постає одним із небагатьох шляхів виявлення власного творчого потенціалу жінки в умовах рабської залежності. Еліс Вокер продовжує багатовікову традицію своїх предків, високо цінуючи їхній внесок у культуру та вплив на її власну творчість, і у такий спосіб, певне, намагалася їм віддячити. Сама письменниця надає клаптиковій ковдрі символічного значення «сховок пам'яті» в оповіданні «Щоденний вжиток» («Everyday Use») [5, с. 9].

Мова є надзвичайно важливою складовою творів авторки. Передаючи мовленнєві особливості героїв, Еліс Вокер тим самим окреслює найбільш характерні риси їхнього темпераменту та ідентичності. Так, письменницею широко застосовуються діалекти (найчастіше афроамериканський). Окрім того, підбір слів часом слугує демонстрацією стосунків між персонажами. Так, в оповіданні «Щоденний вжиток», коли Ді спілкується з родичами, яких вважає менш прогресивними, її зверхність виявляється у використанні нею «простіших» слів [5, с. 13-14].

Застосування цього прийому ймовірно впливає з іншого, а саме опис подій з різних точок зору, так званий «speaking in tongues» (термін запропонований Маєю Гвенделін Гендерсон (Mae Gwendolyn Henderson)) [6, с. 22]. Завдяки йому Вокер вдається наповнити свої твори життям та зробити їх по-справжньому багатогранними, загострити та ускладнити конфлікт у них. Ця особливість також відбиває специфіку світогляду темношкірої жінки в контексті часто ворожого до неї американського суспільства. Щоб відрефлексувати свій досвід, пізнати себе та знайти своє місце у світі, вона повинна вміти змінювати оптику, дивитися на ситуацію одразу й очима жертви, і нападника, і стороннього спостерігача, адже тільки там можна вибудувати повну картину подій, досягнути мотиви кожного, а відтак – діяти причин власних страждань, зрозуміти, як діяти в тій чи тій скрутній ситуації.

Чи не найяскравіше усі ці особливості виявилися у програмовому творі письменниці «Колір пурпуровий». Жанр епістолярного роману дозволяє Вокер не лише оживити героїв та надати подіям більшої правдоподібності в очах реципієнта, але й фрагменталізувати текст, поділити його на розрізнені шматочки-епізоди та заново зшити. На змістовому рівні також спостерігаємо прийом клаптикової ковдри, до якої структурно уподібнюється текст, – її пошиття стає символічним актом зближення героїнь твору.

У романі мова стає виразником як етнічної ідентичності (адже на письмі головна героїня передає специфічні особливості вимови), так і рівня освіченості, що виявляється першою чергою в грамотності написаного (головна героїня, що через життєві обставини не змогла здобути освіту, робить граматичні та орфографічні помилки, тоді як її освічена сестра, листи якої також подаються у творі, пише грамотно).

Також у творі простежується застосування прийому «speaking in tongues». Так, Селі, головна героїня роману, постає й у ролі жертви насилля, й у ролі бездіяльного свідка, і навіть до певної міри у ролі нещадного судді (коли радить своєму пасинку побити дружину за непослух). Звичайно, її інші іпостасі значною мірою випливають із усвідомлення власного безпорадного становища, тобто її роль жертви превалює в романі й опосередковано обумовлює навіть ті прояви характеру, які, здавалося, цій моделі поведінки не притаманні, але саме завдяки цим перевтіленням ми можемо спостерігати неоднозначність та трансформативність людської натури, а також можемо побачити одну й ту ж саму чи подібні ситуації під різним кутом.

Отже, відбиток колориту та унікальної культури, сформованої під впливом нелегкого історичного минулого, несе не лише зміст творів Еліс Вокер, але і сама їхня форма. Письменниця майстерно вплітає в них, як в ошатну клаптикову ковдру, розмаїті голоси свого народу, його віру, предмети побуту та спосіб мислення.

Список джерел:

1. Шевченко Зоя Володимирівна. Словник гендерних термінів / З. В. Шевченко – Черкаси, 2016

MODERN SCIENTIFIC TRENDS AND STANDARDS

2. Ткаченко Ірина Валеріївна. Проблематика і художня специфіка романної прози Еліс Уокер / І. В. Ткаченко // Дніпропетровський національний університет – Дніпропетровськ, 2001
3. Leslie E. Wingard. As Seen Through Stained Glass: Religion, Politics, and Aesthetics in Alice Walker's *Meridian* / Leslie E. Wingard // *The University of Notre Dame, Religion & Literature*, Vol. 44, No. 1
4. Olga Idriss Davis. The Rhetoric of Quilts: Creating Identity in African-American Children's Literature / Olga Idriss Davis // *Indiana State University, African American Review*, Vol. 32, No. 1, Children's and Young-Adult Literature Issue
5. Lisa A. Crayton. *Reading and Interpreting the Works of Alice Walker* / Crayton, L. A. // Enslow Publishing, LLC – New York, 2016
6. Anthony Lioi. *An End to Cosmic Loneliness: Alice Walker's Essays as Abolitionist Enchantment* / Anthony Lioi // *Oxford University Press, Interdisciplinary Studies in Literature and Environment*, Vol. 15, No. 1